

Poznámky na konci

9 / „Záchrana tohoto lidského světa“: Václav Havel. Projev prezidenta ČSSR pro obě sněmovny Kongresu USA. Washington, 21. února 1990. Dostupné z: Knihovna Václava Havla (vaclavhavel-library.org).

12 / „Ti, kteří se dlouhá léta násilně“: Václav Havel. Projev k demonstrantům na Václavském náměstí, 22. listopadu 1989. Dostupné z: Knihovna Václava Havla (vaclavhavel-library.org).

14 / „A zdůrazňoval, že ‚vnucená maska apatie‘“: Václav Havel. Novoroční projev, 1. ledna 1990. Dostupné z: Knihovna Václava Havla (vaclavhavel-library.org).

15 / „na počest současného svobodného člověka ([Janáček] dedicated his work...to honor contemporary free man)“: Phil G. Goulding. *Classical Music: The 50 Greatest Composers and Their 1,000 Greatest Works*. New York: Fawcett Columbine, 1992, 526.

18 / „Pokud se svět změní (If ever the world changes)“: Roslyn Sulcas. Andy de Groat, 71, Downtown Choreographer, Is Dead, *The New York Times*, Jan 23, 2019.

25 / „tamní rozbroje mohly zůstat v mezích (Had the United States, Soviet Union, and China)“: George C. Herring. The Cold War and Vietnam, *JSTOR: OAH Magazine of History*, vol. 18, no. 5, Vietnam (October 2004), 18-21.

30 / „Ten mám pořád. Připadají mi jako zázrak (All the time. It is miraculous)“: Joseph Campbell. The Hero's Adventure, PBS Series with Joseph Campbell & Bill Moyers on *The Power of Myth*, ep. 1, June 21, 1988.

35 / „Ó chtěl bych tolik abys nezapomněla“: Jacques Prévert. Mrtvé listí. *Pro tebe, má láska*, Praha: Mladá fronta, edice Květy poezie, 1997, 117. Překlad Jiří Žáček.

45 / „Návykové látky se na základnách, polích i ulicích ve Vietnamu (Substance abuse in Vietnam was rampant on the bases)“: Adam Janos. G.I.s' Drug Use in Vietnam Soared – With Their Commanders' Help, *History.com website*, Aug 29, 2018.

45 / „za druhé světové války se průměrný pěšák v Jižním Pacifiku (The average World War II infantryman in the South Pacific)“: David Hack. Vietnam War Facts, Stats and Myths, *U.S. Wings website*, 2021.

46 / „V šedesátých letech vedení města postupně nechávalo zbourat zdobné budovy (During the 1960s the city started demolishing ornate

architectural buildings)“: Michael Kelly. *Uniquely Omaha*. Omaha World Herald Publishing, 2015, 3.

61 / „Le Préfet de Police se zodpovídá přímo (Le Préfet de Police, who reports directly)“: Les missions du préfet de Police, Paris: Préfecture de Police website, October 2019.

63 / „Ačkoliv kolonizovaní Alžírčané náleželi ze zákona k zemi (Although colonized Algerians were legally French nationals)“: Jim House. The colonial and post-colonial dimensions of Algerian migration to France. University of Leeds, U.K. The Institute of Historical Research, 2006.

64 / „Hospodářský růst podpořil průmyslovou výrobu (Economic growth boosted manufacturing)“: Matthias Grenon. *Immigration and Integration in France (1945–1974)*. Boston University History Research Guides website.

66 / „Jakékoliv statistické údaje stran populace se ale těžko získávají (Statistical information is unreliable because French law)“: Jeremie Gilbert and David Keane. How French Law Makes Minorities Invisible, *The Independent*, U.S. Edition, Nov 14, 2016.

66 / „v osmdesátých letech žily ve Francii zhruba tři miliony muslimů (in the 1980s around three million Muslims were living in France)“: Houssain Kettani. Muslim Population in Europe: 1950–2020, *International Journal of Environmental Science and Development*, vol. 1, no. 2., June 2010.

71 / „Když ho roku 1898 otevřel, ihned se proslavil jako nejluxusnější (When it opened in 1898, it was hailed as the swankiest hotel)“: Stuart Green. A History of the Hotel Ritz, *Luxury Link website*, May 8, 2020.

79 / „Jaderný výbuch v Černobyli (The nuclear meltdown at Chernobyl)“: Mikhail Gorbachev. Turning point at Chernobyl, *The Daily Times*, April 17, 2006.

80 / „předpovídal Reagan: ‚Věřím, že komunismus je další smutnou‘ (Reagan predicted: ‚I believe that communism‘)“: Johanna Neuman. Former President Reagan Dies at 93, *Los Angeles Times*, June 5, 2004.

80 / „V polovině osmdesátých let ovšem byly evropské demarkační linie“: Timothy Garton Ash. *Rok zázraků*. Praha: PROSTOR, 2019. Překlad Miroslav Drozd.

85 / „Oddávejte se opojení“: Charles Baudelaire. Opíjejte se. *Malé básně v próze*. Praha: V. Šmidt, 1945. Překlad Hanuš Jelínek, přepracováno v duchu autorčina výkladu.

97 / „O di Stefanovi se ostatně vědělo, jak nestoudně se vyžívá (di Stefano revealed in his image)“: Jonathan Kandell. Giuseppe di Stefano, a Tenor Whose Career Flamed Out Too Early, Is Dead at 86, *The New York Times*, March 4, 2008.

104 / „Život sám tíží tolik smutku“: Gustave Flaubert. La vie est en soi quelque chose de si triste qu'elle n'est pas supportable sans de grands allègements. Z korespondence s neteří Caroline, 28. října 1870.

109 / „Čas mezitím plyne a přináší“: Timothy Garton Ash. *Rok zázraků*. Praha: PROSTOR, 2019, 156. Překlad Miroslav Drozd

110 / „Lidé kompletně připravení na dějiny mi jsou dost podezřelí“: Václav Havel. *Rozhovory s Karlem Hviždálou: Prosím stručně*. Praha: Galén, 2011, 222.

122 / „Bylo nebylo, za časů prorocké kněžny Libuše (Once upon a time, Libuše had a dream)“: Petr Čornej. *Great Stories in Czech History*. Praha: Práh, 2005, 7-9.

133 / „Podařilo se jí umístit článek“: Andrea Vernerová. Cítím se tu doma, *Demokrat*, 28. 2. 1991, 7.

134 / „vzpouřa slušných lidí proti lidem neslušným“: Václav Havel. Rozhovor pro Československou televizi, natočeno 22. prosince 1989, odvysíláno 26. prosince 1989. Dostupné z: Knihovna Václava Havla (vaclavhavel-library.org)

134 / „Mluví-li o zkaženém mravním ovzduší“: Václav Havel. Novoroční projev, 1. ledna 1990. Dostupné z: Knihovna Václava Havla (vaclavhavel-library.org).

135 / „Psát o dějinách hudby je konejšivé a úžasné“: Olga Kittnarová. *A History of Music in Outlines*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2007.

136 / „Světobčanka... Kenny“: Olga Kittnarová. Všestranná A. M. Kenny, *Lidová demokracie*, viz kopie v knize, 143.

138 / „Zed“: Petr Sís. *Zed: Jak jsem vyrůstal za železnou oponou*. Praha: Labyrint, Raketa, 2007.

139 / „apel, který nás varuje před lhostejností“: Václav Havel. Vystoupení k Janu Palachovi. Československá televize, 21. 1. 1969. Dostupné z: Knihovna Václava Havla (vaclavhavel-library.org)

150 / „Východoevropský rozprodej století (East Europe's Sale of the Century)“: Steven Greenhouse. East Europe's Sale of the Century, *The New York Times*, May 22, 1990.

151 / „v roce 1991 činila minimální měsíční mzda (in 1991 the minimum monthly wage)“: Kamila Fialová & Martina Mysíková. The Minimum Wage: Labor Market Consequences in the Czech Republic, *Czech Journal of Economics and Finance*, 59, no. 3, 2009, Table 1, 259. Poznámka: směnný kurz v roce 1991 byl 27,15 CZK k 1 USD.

153 / „Československo patřilo k největším znečišťovatelům ovzduší (Czechoslovakia was one of the worst polluters)“: Marlise Simons. Upheaval in the East: Pollution's Toll in 27 Eastern Europe: Stumps Where Great Trees Once Grew, *The New York Times*, March 19, 1990.

165 / „za sedmý nejprůmyslovější stát světa (seventh most industrialized state in the world)“: Tim D. Whipple. *After the Velvet Revolution: Václav Havel and the New Leaders of Czechoslovakia Speak Out*. New York: Freedom House, 1991, 46.

165 / „Když mne 27. října zatýkali“: Václav Havel. Dostupné z: Projev-prezidenta-Havla-v--Kongresu-1990.pdf (usembassy.gov).

166 / „Prezident Bush zrušil restriktce (President Bush lifted former trade restrictions)“: Thomas Friedman. Upheaval in the East: Czechoslovakia; Bush Praises Havel and His New Page, *The New York Times*, Feb 21, 1990.

169 / „Zed, která rozdělovala dlouhá léta Berlín“: Petr Sís. *Zed: Jak jsem vyrůstal za železnou oponou*. Praha: Labyrint, Raketa, 2007.

172 / „Křížem krážem“: Zdeněk Merta. *Křížem krážem: aneb Dobrodružství potulného muzikanta*. Praha: Mladá fronta, 2014, 74.

187 / „Když jsem se pak náhle ocitl v politické funkci“: Václav Havel. *Rozhovory s Karlem Hviždálou: Prosím stručně*. Praha: Galén, 2011, 222.

188 / „Za Stalina pokoutní ekonomika prakticky neexistovala (The underground economy had been practically nonexistent)“: Valeriy M. Rutgaizer. The Shadow Economy in the USSR, *Nat'l Council for Soviet & East European Research*, Berkeley-Duke Paper #34, Feb 1992.

189 / „Jsem přesvědčen, že nikdy nevybudujeme“: Václav Havel. *Letní přemítání*. Praha: Odeon, 1991, 108.

189 / „Cítím jen povinnost zasazovat se za věci“: Václav Havel. *Letní přemítání*. Praha: Odeon, 1991, 106.

190 / „nejslovutnější nakladatelství a tiskárnu“: Dostupné z: Nakladatelství a tiskárna Josef R. Vilímek - Wikipedie (wikipedia.org)

191 / „Mírové sbory v Praze. Jejich dobrovolníci přijeli (Peace Corps in Prague. Its volunteers had arrived)“: Francine Kiefer. Peace Corps Surgeons in Europe: The US program grows fast in Czechoslovakia, where volunteerism is almost unknown, *Christian Science Monitor*, March 10, 1992.

194 / „Má rudé vlasy po otci Irovi“: Ahoj. *Ahoj na sobotu*, roč. 24 (1992), č. 14, 12.

200 / „Zoufale jsem sledoval, jak se všechno vrací (I observed this regressive trend)“: Martin Palouš. *Once Upon a Time of Transition: Fourteen Exercises in Political Thought*. Washington, DC: Academica Press, 2021, 12-13.

202 / „Ale byl tam, kde být chtěl (But he was where he wanted to be)“: Palouš. *Once Upon a Time of Transition*, 21.

204 / „intelektuálové na Hradě (the intellectuals in the castle)“: David Remnick. Havel Takes a Bow, *The New Yorker*, Feb 9, 2003.

204 / „Klaus tvrdil, že občanská společnost neexistuje (Klaus argued that civil society did not exist)“: Raj M. Desai. Václav Havel's Economic Legacy, Brookings Institution, Dec 19, 2011, <https://www.brookings.edu/blog/up-front/2011/12/19/vaclav-havels-economic-legacy/>.

204 / „jako ekonom liberálního ražení (I am a liberal economist)“: Whipple. *After the Velvet Revolution*, 168. Citováno z: Proč jsem optimistou, *Literární noviny*, roč.1. (1990), č. 4, 1.

204 / „velký obecně lidský, mravní a duchovní náboj“: Václav Havel. Novoroční projev, 1. ledna 1990. Dostupné z: Knihovna Václava Havla (vaclavhavel-library.org).

206 / „Dozvěděli jsme se, že Bosenští Srbové (We learned that the Bosnian Serbs, vehemently opposed)“: Chuck Sudetic. Serbs Denounce Breakup of Yugoslavia, *The New York Times*, Jan 17, 1992.

223 / „Zdravotní služby v zemi procházely decentralizací (Across the nation, health services were being decentralized)“: Marshall W. Raffel, PhD. & Norma K. Raffel PhD. Czechoslovakia's Changing Health Care System. *National Library of Medicine, Public Health Reports*. Nov–Dec 1992, Vol. 107, 636–643.

231 / „Projednali jsme snad tisíce hodin“: Václav Havel. *Rozhovory s Karlem Hviždou: Prosím stručně*. Praha: Galén, 2011, 256.

232 / „člověk, který skládal slib na ústavu nějakého státu“: Václav Havel. *Rozhovory s Karlem Hviždou: Prosím stručně*. Praha: Galén, 2011, 257.

248 / „New York Times o tom racionálním kroku informovaly (At this consequential moment, the New York Times headline)“: Stephen Engelberg. Czechoslovakia Breaks in Two, To Wide Regret, *The New York Times*, Jan 1, 1993.

252 / „Státní aparát měl absolutní kontrolu nad veškerou pracovní silou (The state bureaucracy had absolute control over labor force)“: Jirí Večerník. The Labor Market in Czechoslovakia: Changing Attitudes of the Population, *Czechoslovak Sociological Review*. Institute of Sociology of the Czech Academy of Sciences. Vol. 28 (Aug 1992), 61-78.

255 / „Za prvé: České země leží v samém centru Evropy (First, the Czech Republic lies at the very center)“: Václav Havel. New Democracies for Old Europe, *The New York Times*, Oct 17, 1993. Dostupné z: Knihovna Václava Havla (vaclavhavel-library.org)

256 / „sametová revoluce po sobě zanechala (The Velvet Revolution left behind)“: James Dean Le Sueur. *The Art of Dissent (2020)*, *Los Angeles Review of Books*, July 11, 2020. Dostupné z: <https://lareviewofbooks.org/article/the-art-of-dissent/>.

257 / „Cibulka materiály obratem zveřejnil (In turn, Cibulka published the lists)“: Dita Asiedu. Czechs wait thirteen years for official names of secret police collaborators, *Prague Radio International*, 3/34/2003.

257 / „Prezident Havel byl proti zákonu (Havel opposed but quietly acquiesced)“: The Perils of ‚Lustration‘, *The New York Times Opinion*, Jan 7, 1992, Section A, 14.

257 / „V říjnovém rozhovoru pro ČST svůj nesouhlas odůvodnil tím“: Václav Havel. Rozhovor prezidenta ČSFR pro Československý rozhlas, ČST a ČSTK o přestávce jednání ústavních činitelů o státoprávním uspořádání, 17. 10. 1991. Dostupné z: Knihovna Václava Havla (vaclavhavel-library.org)

260 / „pracovních táborů tady byly stovky (Hundreds of labor camps dotting the country)“: Barbora Holá & Thijs Bouwknecht. Jáchymov's Hell: Trekking in the memoryscape of Czechoslovakia's communist forced labour camps, *International Criminal Law Review*, Jan 22, 2022, 328-346.

273 / „z genealogického pátrání, do nějž se pustil můj bratr (genealogical research done by my brother)“: Joseph A. Kenny. Kenny Family Tree website. Dostupné z: www.kennytrees.com.

276 / „Coby jedna z nejprůmyslovějších oblastí střední Evropy (As one of the most industrialized regions)“: Petr Čornej. *The Fundamentals of Czech History*. Praha: Práh, 1992.

277 / „Byli jsme před Rakouskem (We were here before Austria)“: Richard Georg Plaschka. The Political Significance of Frantisek Palacky, *Journal of Contemporary History*, vol. 8, no. 3 (1973), 35–55. <http://www.jstor.org/stable/260279>.

279 / „dlouho zůstávali snadno rozlišitelnou menšinou (while a discernible 'ethnic persistence' remained)“: Josef Opatrný. Problems in the History of Czech Immigration to America in the Second Half of the Nineteenth Century. In: *The Czech-American Experience*. Lincoln, NE, Vol 74, 1993, 121.

279 / „měla Nebraska v přepočtu na hlavu víc Čechů (Nebraska had more first- and second-generation Czechs)“: Bruce Garver. The Czech-American Experience. *Nebraska History*, vol. 74, no. 3 & 4.

286 / „Vývoj, který následoval po kolapsu komunismu (The developments which followed the collapse of communism)“: Palouš. *Once Upon a Time of Transition*, 63.

286 / „Za tento levný ‚domov‘ platí ovšem člověk draho“: Václav Havel. *Moc bezmocných*. Praha: Knihovna Václav Havel Library, 2019, 101.

288 / „Češi sedli na lep čtrnáctiprocentnímu úroku (They'd been lured by a fourteen percent interest rate)“: David Rocks. Czech Bank Failures Keep Savers Wary, Regulators Busy, *Chicago Tribune*, June 7, 1994.

291 / „Představitelé banky se hájili tím (In their defense, bank officials)“: Reuters. Czechs Take Over Bank, *The New York Times*, March 31, 1994.

291 / „tu jako houby po dešti vyrostlo přes padesát (the banking sector mushroomed)“: Rocks. Czech Bank Failures Keep Savers Wary.

292 / „Jak banka přijde o téměř půl miliardy dolarů? (How does a bank lose nearly half a billion)“: Peter Green. Czech Bank Failure Linked to Securities Deals, *International Herald Tribune*, Sep 21, 1996.

292 / „Někteří představitelé bank skončili ve vazbě (Some bank officials were arrested)“: Czech Bank May Return Scam Millions to U.S. Church Group. *Bloomberg Financial Review*, June 17, 1994.

314 / „Dupont-Conoco, americké společnosti, která se krátce předtím (Dupont-Conoco, the American company that had)“: Czech Republic Signs Refinery Sale Accord. *Bloomberg Business News*, Nov 16, 1995.

314 / „Když sedíte v Berlíně a najednou si uvědomíte (It's like a shot of adrenaline to sit in Berlin)“: Craig R. Whitney. West European Companies Head East for Labor, *The New York Times*, Feb 9, 1995.

315 / „Spousta z téměř tisícovky zaměstnanců v Mnichově (Many of the station's nearly one thousand employees)“: Craig R. Whitney. U.S. Packs Up to Move Radio Free Europe and Radio Liberty, *The New York Times*, Aug 21, 1994.

316 / „skvělé a důkladné zpravodajství bez jakékoliv propagandy (great and profound and not propaganda publicity)“: Pohled Václava Havla na význam RFE, video pro Konferenci o dopadu vysílání za studené války, Hoover Institution, Oct 2004.

316 / „ani nelze vyjádřit. Byla by snad Země bez Slunce? (cannot even be described. Would there be Earth)“: A. Ross Johnson. Pressroom: More On The History of RFE/RL. Dostupné z: <https://pressroom.rferl.org/history>.

317 / „Poslední palác“: Norman Eisen. *Poslední palác: bouřlivé století z perspektivy pěti životů a jednoho legendárního domu*. Praha: Argo, 2019. Překlad Sára Foitová.

320 / „Židé sice představovali necelá tři procenta obyvatelstva“: Madeleine Albrightová. *Pražská zima: osobní příběh o paměti, Československu a válce (1937–1948)*. Praha: Argo, 2014, 72. Překlad Tomáš Vrba.

321 / „Největší ránu zdejšímu židovství zasadila (Judaism suffered its heaviest blow)“: Malcolm W. Browne. Czech Jews, A Vanishing Group, *Special to The New York Times*, Aug 23, 1975.

322 / „Když uvážíme, že v posledních letech jsme měli jen málo svatebních obřadů (When we think that in recent years, there have been few ritual marriages)“: Letter to B. Heller, Chairman, Regional Council of the Jewish Community, Prague, 19 Feb 1989. In: *Jewish Life in Czechoslovakia*. Dostupné z: https://biblicalstudies.org.uk/pdf/rcl/17-4_348.pdf.

336 / „za komunismu se hledělo na praktičnost“: Konstantina Hlaváčková. *Móda za železnou oponou*. Praha: Grada Publishing a Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze, 2016. Rozhovor na rádiu Svobodná Evropa, 27. ledna 2017.

342 / „Všichni mají nějakou základní jistotu (Everybody has some basic certainty)“: Marie Winn. Interview with Václav Havel, The Czechs' Defiant Playwright, *The New York Times*, Oct 25, 1987.

344 / „klesl počet katolíků v Československu (Czechoslovakia's Catholic population was at)“: Zdeněk R. Nešpor. Attitudes towards Religion(s) in a 'Non-Believing' Czech Republic, *Anthropological Journal of European Cultures*, vol. 19, no. 1, 2010, 68–84. Dostupné z: JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/43234508>.

344 / „a sedm procent v roce 2021 (and at 7 percent in 2021)“: 2021 Population by religious belief and regions. Czech statistical office, public database. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cso-published-data-on-religious-beliefs-combined-with-age-and-sex>

346 / „Myl jsem výlohy a myslel si (I was washing windows and I thought)“: Cardinal Miloslav Vlk: From window-cleaner to Archbishop of Prague. *Prague Radio International*. Interview by Daniela Lazarová with Cardinal Vlk, March 24, 2017.

350 / „Četla jsem, že Velké divadlo valem upadá (I'd heard that the Bolshoi theater)“: Michael Specter. A Sleeping Ballet Awakens to the Future: The Bolshoi, After Some Painful Changes, Is Striving to Become Great Again, *The New York Times*, April 10, 1997.

352 / „v Moskvě ročně přijdou o život (hundreds of rich Russians were killed and kidnapped in Moscow each year)“: Michael Specter. Moscow on the Make, *The New York Times*, June 1, 1997.

356 / „když se z privatizačního procesu vyklubal přesun majetku (the privatization process was exposed as little more)“: Peter Green. As Havel Falts, So Does Czechs' Mood, *International Herald Tribune*, April 24, 1998.

356 / „To všechno Čechy při ‚marodění v sametu‘ trápilo tím víc (Particularly tough for the Czechs during this 'velvet malaise' was)“: Peter Green. Forgotten Flames /30 Years Later: A Czech Martyr's Dreams Give Way to Velvet Malaise, *International Herald Tribune*, Jan 20, 1999.

356 / „seznam ‚největších personálních firem v Praze‘ (Largest Personnel Firms in Prague)“: *Prague Post*. Business, March 10-16, 1999, A7.

365 / „Navzdory zhoršení zdravotního stavu se Havel rozhodl (Despite physical setbacks, Havel had decided to run for reelection)“: Havel Will Run Again In 1998 Czech Election, *Agence France-Presse*, In: *The New York Times*, July 13, 1997.

366 / „proč chce dál ‚sloužit svým spoluobčanům‘“: Václav Havel. *Hovory z Lán*. Praha: Český rozhlas, 13. 7. 1997. Dostupné z: Knihovna Václava Havla (vaclavhavel-library.org)

366 / „V mimořádném projevu k parlamentu (In an extraordinary speech to parliament)“: Peter Green. Havel Still Czechs' No. 1 Despite Narrow Victory, *International Herald Tribune*, Jan 22, 1998. Citováno z: Vystoupení Václava Havla před oběma komorami Parlamentu České republiky, 9. 12. 1997 Rudolfinum, Praha. Dostupné z: Knihovna Václava Havla (vaclavhavel-library.org)

366 / „tajné stranické konto u švýcarské banky (a secret Swiss bank account)“: Lee Hockstader. Czech's Downfall Shatters Hope for Economic Miracle: Outgoing Prime Minister's Failed Reforms Viewed as Too Absolute, Arrogant to Succeed, *Washington Post*, Dec 6, 1997.

367 / „prohlásil v rozhovoru ředitel personálního oddělení Procter & Gamble (the human resources director of Procter and Gamble said)“: Robert D. Gray. Employee Recruiters Still Riding Wave of Success in Central and Eastern Europe, *International Herald Tribune*, Sep 4, 1995.

379 / „skutečný symbol je destilát reality (true symbol is reality distilled)“: Herman Wouk. *This is My God: The Jewish Way of Life*. New York: Back Bay Books; Little, Brown and Company, 1959, 25.

379 / Naděje není přesvědčení, že něco dobře dopadne“: Václav Havel. *Rozhovory s Karlem Hviždálou: Dálkový výslech*. Praha: Galén, 2011, 145.

380 / „Má-li tato komplikovaná kniha jedno poslání“: Madeleine Albrightová. *Pražská zima: osobní příběh o paměti, Československu a válce (1937–1948)*. Praha: Argo, 2014, 428. Překlad Tomáš Vrba.

381 / „Nelze říci, že česká hudba je krásná pouze místním koloritem (Never should it be said that Czech music is merely)“: David Ewen. *The Complete Book of Classical Music*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, Inc., 1965, 775.